

major, se poate remarca, în ciuda unui sunet foarte bine „pozat”, o anumită simplitate interioară ce nu aparține muzicii, o construcție insuficient finalizată — mai ales în ultima parte a lucrării, nuanțele dinamice mari fiind insuficient potențate în context.

Foarte rar prezentată în sălile noastre de concert, dimensiunile copleșitoare ale opusului necesită o susținere pe cât de amplă pe atât de dozată, *Sonata a VIII-a, în si bemol major*, a fost realizată de Koren Orszolyia în sensul unei ample desfășurări poetice, cu o susținere emoțională ce potențează la nivel spiritual problematica lucrării, cu o aplecare uneori exagerată către un tip de expresivitate demonstrativ etalată, expresivitate pe care interpretul are obligația a o stăpini la nivelul celei „discreții” neoclasece ce alimentează filonul expresiv al muzicii lui Prokofiev.

Spirit alert, de o solidă fundamentare interioară, artistică, Racz Aládar dispune de o solidă experiență atât în domeniul repertoriului clasic cât și al celui contemporan. Poate tocmai din acest motiv, *Sonata a VI-a, în la major*, a beneficiat de o construcție riguroasă, viabilă de la nivelul reliefului expresiv, atent proporționat, și până la nivelul subtilităților timbral bine imaginate și pertinent integrate în context. Racz Aládar este deja un pianist ce dispune de o gândire muzicală sistematică ce presupune atât apropierea adecvată față de text, de subtextul muzical al acestuia, cât și selectarea promptă a mijloacelor actului interpretativ. Sînt aspecte pe care le etalează, în mod demonstrativ, și recitalul său susținut câteva zile mai târziu, la sfîrșitul lunii iunie, tot în Sala „George Enescu” a Conservatorului bucureștean, recital în cadrul căruia — alături de sonata de Prokofiev anterior comentată, alături de *Scherzo-ul* tînărului compozitor George Balint, au figurat două importante opus-uri ale repertoriului clasic-romantic și anume *Sonata op. 31 nr. 3* de Beethoven și marea *Sonată în do major* de Brahms. Se poate considera că Racz Aládar dispune nu numai de vocația, dar și de știința unui constructor ce comunică în mod convingător, comunicare condiționată de un remarcabil simț al măsurii, al echilibrului, de ceea ce în puține cuvinte se poate aprecia ca fiind un sigur și operativ bun simț muzical.

Dumitru AVAKIAN

PIANISTE

Camelia Cojocaru — Sima

Muzica este timp trăit : plămădită din durate — fără de care înseși sunetele nu pot ființa — această artă, mai mult ca oricare alta, se exprimă concret grație interpretului, a cărui realizare se confundă, în concert, cu opera compozițională înțeleasă ca atare.

Și interpretul este întotdeauna relevant, și cu atât mai mult în situația unor titluri de forță, cum sînt *Sonata Waldstein* de Beethoven, *Sonata în la major* de Schubert, *Sonata în si minor* de Liszt, care, prezentate publicului creează ținuta de eveniment, așa cum s-a definit recitalul pianistei Camelia Cojocaru-Sima, la Sala de muzică de la Muzul de Artă al Republicii Socialiste România, în 3 iunie 1987.

Aceste trei sonate reprezintă, fiecare în parte, puncte de virf ale oricărui afiș de recital : ceea ce împune în interpretarea pianistei Camelia Cojocaru-Sima este explozia emoțională, fervoarea energetică și intelectuală, disponibilitatea pentru cele mai dificile și complexe atacuri și viteze pe claviatură, ceea ce configurează autenticul act de artă, de cultură și de profesionalitate.

În această accepție, recitalul s-a constituit impresionant, prin viziunea instrumentală îndelung elabo-

rată și nuanțată de cunoașterea diferitelor stiluri și specificități temperamentale, interpreta minuiind dramele, incităriile și construcțiile umane încifrate în partitură, totul fiind exprimat pe o întinsă gamă de intensități, timbralități și elanuri, și ca polarizare a unui admirabil și inatacabil sentiment al prezenței solistice și de mesager al unor lumi de spirit și temperamente care fac parte din sensibilitatea și gândirea noastră muzicală, ca valori prin care se afirmă și se menține o cultură.

Recitalul pianistei Camelia Cojocaru-Sima a depășit astfel stadiul momentului, înscriindu-se pe linia care confirmă personalități puternice, viguroase, capabile să valorifice la un nivel superior maturitatea școlii românești de interpretare muzicală.

Am resimțit, dar, bucuria acestei celebrări a muzicii, am resimțit în arta pianistei Camelia Cojocaru-Sima viața nemijlocită a tineretii autentice și o pasionalitate matură și lucidă pentru acest instrument care el însuși reprezintă și exprimă o epocă de mari acmulări și victorii ale civilizației.

Mircea M. ȘTEFANESCU

Valentina Sandu

Valentina Sandu, studentă la Conservatorului bucureștean la secția de muzicologie, a prezentat într-un recital ambițios, de substanță, un program dens și divers, parcurgînd o diagonală prin istoria muzicii de la Scarlatti la Debussy și dovedind o remarcabilă capacitate de adaptare la stiluri și limbaje diferite.

După cele 4 Sonate de Scarlatti, a urmat *Sonata op. 26 în la bemol major* de Beethoven, lucrare care își ascunde dificultatea sub o aparență benignă, dar în care problematica de construcție provenită din schimbarea secvenței mișcărilor tradiționale se cere rezolvată cu un simț deosebit al echilibrului. Valentina Sandu a găsit tempo-ul favorabil, liniștit și curgător de la care să pornească în căutarea proporțiilor. Unitatea întregului a fost stabilită prin raporturile de tempo bine gândite, printr-o dozare atentă a relațiilor dintre micro și macrostructură. Foarte frumos au sunat îndeosebi primele două părți. *Marșul funebru* ridicînd probleme care nu se soluționează numai prin supralicitarea sonorității ci și prin colorare și imaginație. Dar trebuie să recunoaștem că nici pianul din sala Studio a Ateneului nu vine în ajutorul interpretelor și nu răspunde solicitărilor lor.

Cu toate acestea incompatibilitate, *Suita „Colțul copiilor”* de Debussy a beneficiat de o creionare fină, preocuparea pentru culoare traducîndu-se în sonorități și tente rafinate. Singulară în opera lui Debussy prin duioșia, emoția directă pe care o reflectă, *suita* cere interpretului o atitudine ambiguă între emoționalitate și obiectivitate. O cenzură intelectuală vie a ajutat-o pe Valentina Sandu să evite atât primejdia sentimentalizării cât și pe cea a distanțării și să găsească o cumoană subtilă, dînd întregului eleganță dar și un fel de poezie candidă.

Creația lui Mozart pare să constituie un mediu în care natura muzicală a tinerii pianiste se desfășoară în coordonatele ei esențiale : claritate a gândirii constructive, pătrundere sensibilă și cerebrală în miezul înțelesurilor și o anumită luminozitate clasică. În *Sonata în si bemol major KV 333* ea a surprins, sub învelișul figurațiilor fragile, grandoearea construcției, gravitatea expresiei, substanțialitatea fiecărui arăbesc. Acesta a fost momentul privilegiat al recitalului și nu este puțin lucru ca măsura talentului unui tînăr interpret să fie dată de performanța sa într-o partitură mozartiană.

Poloneza op. 40 în do minor de Chopin a completat programul, demonstrînd că inteligența artistică și cultura pot suplini doar parțial disponibilitatea

profundă pentru un anumit repertoriu — cel exploziv romantic — cel puțin în acest stadiu de evoluție. Patetismul, dezlănțuirile furtunoase, retorica romantică nu par să fie domeniul predilect al Valentinei Sandu (și nuanțele dinamice în forță nu suplinesc neapărat susținerea interioară). Fără îndoială, este și aceasta o etapă ce trebuie parcursă în formarea unui artist în vederea dobândirii unei mai mari dezinvolturi interpretative; împlinirea fi va veni din lărgirea universului interior, dar mai ales din aprofundarea propriilor ei resurse temperamentale.

Simona Scăunaș

Recitalul Simonei Scăunaș ne-a dezvăluit, incontestabil, o natură muzicală atrăgătoare, aflată într-un proces de perfecționare, cu perspective frumoase. Ieșirea pianistei pe podiumul de concert este rodul unor acumulări treptate, al sedimentării unor cunoștințe care au început să contureze deja personalitatea artistică a tinerei pianiste. Definitiv pentru talentul ei pare să fie o claritate a gândirii muzicale care se traduce într-o articulare de mare acuratețe și logică a gândirii, la nivelul microstructurii. De aici, o limpezime cristalină a rostirii și un echilibru clasic al expresiei, evidente îndeosebi în *Sonata op. 109* de Beethoven, cu care s-a deschis programul. Sunetul foarte îngrijit, frazarea expresivă, naturalitatea și puritatea exprimării au dat, îndeosebi temei cu variațiuni finale, cursivitate și farmec senin.

Fantezia „Călătorul” de Schubert a găsit în Simona Scăunaș, dincolo de unele nesiguranțe tehnice, o interpretă inteligentă care a știut să transmită sensurile discursului muzical cu grație și seriozitate. Cantabilitatea vibrantă, simțul arcuirii melodicii, pe care pianista îl are într-un grad notabil, au raportat în mod fericit scriitura pianistică la rădăcinile ei în lied, care transferat în plan instrumental nu și-a pierdut valorile vocale. Cursul melodic își redobândește în interpretarea Simonei Scăunaș elocvența, dar evoluțiile de o factură compozițională mai complexă nu au avut totdeauna suficientă susținere și în traseele muzicale au apărut goluri de tensiune.

Partitura *Sonatinei* de Ravel a oferit pianistei prilejul să realizeze momente de transparentă și cizelare, într-o muzică ce i se potrivește prin rigoare și delicatețe. Rezolvarea formei miniaturizate a fost excelentă, dar ar fi fost necesară o exploatare mai imaginativă a compoziției timbrale.

Cu acest recital, Simona Scăunaș ne-a demonstrat că ne aflăm în fața unui tânăr talent foarte promițător, cu o evoluție frumoasă, dar căruia îi mai rămâne încă de cucerit o deschidere interioară de mai largă cuprindere și dezvoltarea capacității de gândire constructivă la nivelul formei mari, ceea ce va veni desigur cu timpul.

Elena ZOTTOVICEANU

DEBUTURI:

Basul Paul Basacopol

Cu ani în urmă, pregătindu-se pentru admiterea la Conservator, Paul Basacopol, cu toată vârsta fragedă, m-a impresionat prin calitățile lui vocale de excepție. De atunci îi uram să reușească, în direcția interpretativă pe care și-a ales-o, prevăzându-i veritabile izbînzii pe marile scene de operă. Anii au trecut, studiile la Conservator au fost încheiate cu un frumos succes, după unii foarte apreciable, în rolul în care a fost distribuit, din opera *Amorul doctor* de Pascal Bentoiu. Cu puțin timp în urmă, am fost invitat să-l

urmăresc într-un recital de arii din opere și lieduri, susținut la Studioul Ateneului. Cu un program foarte bogat, divers din punct de vedere stilistic și dificil din punct de vedere tehnic, tânărul cîntăreț mi-a reconfirmat speranțele anterioare, de data aceasta el dovedindu-se un artist format, apt să abordeze cele mai responsabile partituri ale genului.

Cu o voce impresionantă, ca timbru și forță, Paul Basacopol se manifestă ca un artist complet, cunoscînd perfect secretele interpretării vocale și scenice. Cu alte cuvinte, putem aprecia că avem în el un cîntăreț de mare valoare, capabil să ne reprezinte cu cîinste, în cele mai prestigioase ocazii. Celebra arie *Ombra mai fu* de Händel, așezată în deschiderea programului, a sunat cu autentică vibrație; în continuare, *Aria lui Leporello* din opera *Don Giovanni* de Mozart, strălucind prin virtuozitate, cele două lieduri de Schubert și Schumann fiind prezentate, apoi, cu tensiunea și lirismul pe care cuceritoarele cîntece le solicită.

Din repertoriul românesc, *Greierile* și *Chiot* de Carmen Petra au fost interpretate cu multă inteligență și spirit, *Doina* de Doru Popovici fiind încărcată de nostalgie, în timp ce *Vesellie* de Pascal Bentoiu a cucerit auditoriul prin antrenul și spiritul sârbătorește conținute.

Greutatea programului desigur că a constituit-o repertoriul de operă italiană, din care tânărul interpret ne-a prezentat celebrele arii din operele *Simon Boccanegra* și *Ernani* de Verdi, *Boema* de Puccini și *Bărbierul din Sevilla* de Rossini. Întunecat, pătrunzător, sau jovial, plin de strălucire, glasul lui Paul Basacopol ne-a impresionat profund și a născut în noi dorința sinceră de a-l urmări îndeaproape, pe prima noastră scenă de operă.

Cu grijă și căldură particulare, tânărul cîntăreț a mai înscris, în programul său, tot spre sfîrșit, o arie din opera *Evgheni Oneghin* de Ceaikovski și o arie din opera *Aleko* de Rahmaninov, demonstrînd afinități și pentru genul operei ruse în care marii noștri bași din trecut au strălucit cu putere. Desigur că realizarea de excepție, a lui Paul Basacopol, trebuie apreciată și în legătură cu munca depusă de către pianista Krimhilda Cristescu, cu care a colaborat, pe parcursul programului, în condiții foarte bune.

Anton DOGARU

CLUJ-NAPOCA

Concerte la Filarmonică și la Conservatorul „G. Dima”

În cadrul tradiționalelor colaborări dintre Conservator și Filarmonica clujeană, concertul din 5 mai dirijat de Emil Simon se înscrie, fără îndoială, ca un eveniment demn de reținut, care ne-a prilejuit o înțînire cu trei tineri interpreți, studenți: trombonistul Mircea Neamț-Gilovan — anul IV, în *Concertul de V. Serocki, Eugen Koppándi* — anul II — în *Concertul nr. 1 în re major pentru vioară și orchestră* de N. Paganini și pianistul Daniel Goți — anul I — în *Concertul nr. 2 în do minor* de S. Rahmaninov, cu toți remarcabili din punctul de vedere al virtuților tehnice. Așteptăm pe viitor însă ca aceste prețioase însușiri să fie completate și printr-o mai adîncă și rafinată pătrundere a sensurilor muzicii lucrărilor abordate.

Despre una din recente sale creații, intitulată *Măguri*, prezentată la Filarmonică în primă auditiie clujeană — vineri, 8 mai — sub bagheta lui Cristian Mandeal, Liviu Comes spunea, în programul de sală: „Măgurile — imagine proprie peisajului românesc,